

дієслівна метафора вказує на процес та дію, передає інформацію про реалії життя людини, прикметникова метафора вказує на оцінку, прислівникова – на обставинне означення. Найпродуктивнішими типами метафор у романі «Крук та Чорний Метелик. Голос давніх сновидінь» є дієслівні та прикметникові. Авторка творить метафоричний світ, заснований на власному баченні життя, індивідуальних переживаннях та відчуттях, зміцнюючи символічну структуру тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальчук М. С. Граматична метафора у прозі Ліни Костенко. Українська мова. Київ, 2016. С. 2 – 8.
2. Мігель О.В. Крук та Чорний Метелик. Голос давніх сновидінь. Харків: АССА, 2019. 560 с.
3. Панчук Г. Метафора та її граматичне вираження у збірці О. Пахльовської «Долина храмів». Рідне слово в етнокультурному вимірі. Дрогобицький ДДУ, 2015. С. 201-205.

Крет Юлія

Науковий керівник – доц. Штонь Олена

НАЦІОНАЛЬНА СВОЄРІДНІСТЬ МОВНИХ ЗАСОБІВ КОМІЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІСЬКИХ МОВАХ

Постановка проблеми. У кожній мові є різні об'єкти та способи творення комічного. Саме поняття «комічне» та його теоретичне осмислення привертало увагу дослідників з часів античності та продовжує цікавити сучасних учених. Актуальність нашої статті зумовлена необхідністю вивчення системи мовних засобів, за допомогою яких створюється комічний ефект у художній літературі.

Аналіз досліджень проблеми. Специфіка мовних засобів сміхової культури була об'єктом уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема Т. Буйницької, Г. Денискіної, Б. Дземидок, Л. Кузнецової, А. Леськів, Л. Мацько, З. Новицької, К. Орловської, С. Походня, Б. Пришви, Е. Різел (E. Riesel), О. Шонь та ін. Вербальну презентацію засобів комізму в українській, англійській, німецькій та російській мовах досліджено у кандидатських дисертаціях Л. Кузнецової, А. Леськів, Л. Песоріної, Б. Пришви, О. Шонь та ін. Проте вивчення в порівняльному аспекті особливостей засобів комізму у різних мовах все ж ґрунтовно не опрацьовано, що й зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

Мета статті: визначити національну своєрідність мовних засобів комізму в українській та англійській мовах (на матеріалі малих жанрів сміхової культури).

Джерелом дослідження стали книги «Куми та кумки» О. Кононенка та «Best English jokes» С. Дзюби.

Проаналізуємо засоби комізму у книзі «Куми та кумки». Іронія - у стилістиці - виражає глузування або лукавство. Алгоритм, коли слово або висловлювання набувають у контексті мови значення, протилежне буквальному сенсу або заперечує його, що ставить під сумнів.

Іронічний сенс, створюваний певним набором мовних засобів, може порушувати різноманітні асоціації, зокрема і образні. Можемо навести такий приклад:

«– Знаю точно, що ти одружився зі мною тільки тому, що я маю гроші!

– Ні, люба, тільки тому, що у мене не було грошей!» [2].

Власне, іронія може перегукуватися також і з чорним гумором, де комічний ефект створюється на основі ситуацій, де нема місця сміху:

«– Куме, позичте пляшку горілки, як маєте.

– Маю, маю.

– А чи добра ваша горілка?

– Та добра. Хто брав, усі хвалили, царство їм небесне...» [2].

У книзі «Куми та кумки» автор також широко використовує розмовно-просторічну лексику і лайливі слова, які служать для створення комічного та правдивого ефекту.

Негативну характеристику персонажа простежуємо, наприклад, у такому контексті:

«– Читала, кумо, статтю одного психолога. Виявляється, що у світі як мінімум п'ятьом людям ти симпатична, трьом подобаєшся й один у тебе закоханий...

– Ну?

– Ну і де ці дев'ять дебілів?» [2].

Лексему «дебіл» використано для того, щоб висміяти співрозмовника. Це слово показує зневажливе ставлення до представників протилежної статі.

На сторінках книги іноді трапляються жаргонізми, які автор використовує для того, щоб показати негативне або ж позитивне ставлення до певної особи. Наприклад, негативну характеристику можна помітити у в анекдоті, де згрубіле слово, яке вжито в прямому сенсі, характеризує батька як неосвічену людину:

«– Питаю вчора у сина: «Навіщо клеїш моє фото на щоденник?»

– Ну?

– Каже, щоб учитель більше не питав, який йолоп мені задачки розв'язує!» [2].

Автор широко використовує в анекдотах розмовні фразеологізми, які є одним із основних засобів характеристики комічної ситуації, відтворення живого мовлення кумів чи кумок. Серед розмовних фразеологічних одиниць (ФО) найчастіше можна натрапити на ті, що стосуються суспільно-побутових проблем:

«Кум Петро іде, тримаючись за паркан. Кум Іван лежить під парканом.

Кум Петро:

– От п'янюга! Валяєшся, як колода!

Кум Іван:

– Чекай, куме, що ти скажеш, коли паркан скінчиться...» [2].

Автор часто вживає ФО з іронічним контекстом як узагальнення:

«– Кумо, твій чоловік жалівся мені, що живе, як собака...

– Істинна правда! Він заходить у дім з брудними ногами, сідає біля столу і чекає, поки я його погодую...» [2].

У книзі трапляються анекдоти, які побудовані на основі фразеологізму:

«Приходить кум до кума, а той, пригощаючи його, поставив перед ним миску меду. Іван узяв ложку і став той мед уминати. Кум дивився-дивився та й каже:

– Їж, куме, з хлібом, бо буде серце боліти.

– У кого – у тебе?» [2].

У цій комічній ситуації за основу слугує фразеологізм «як мед, то й ложкою», який уживається для вираження надмірного прагнення до чогось, як вияв надмірності в чому-небудь.

Ми також проаналізували анекдоти у книзі «Best English Jokes» та помітили широке використання пародії.

Гумористичний ефект досягається синтезом та одночасним протиставленням текстуальних елементів, які існували раніше, та нового контексту [4]. Крім цього пародія може використовувати такі засоби як антитеза, порівняння, метафора та ін. Наприклад:

«Napoleon was talking to a colonel of a Hungarian army who had been taken prisoner in Italy. The colonel mentioned he had fought in the army of Maria Theresa.

‘You must have a few years under your belt!’ said Napoleon.

‘I’m sure I’ve lived sixty or seventy years,’ replied the colonel. ‘You say,’ Napoleon continued, ‘you have not counted the years you have lived?’

The colonel replied, ‘Sir, I always count my money, my shirts, and my horses – but as for my years, I know nobody who wants to steal them, and I’m sure I will never lose them.’» [1].

Часто ми натрапляємо на експресивне використання багатозначності та омонімії. Багатозначність — наявність у мовного знака двох або більше значень, а омонімія — звуковий та графічний збіг різних мовних одиниць, значення яких не пов’язані один з одним. Від багатозначності треба чітко відмежовувати омонімію. Омоніми - це слова, які однокові або подібні за звучанням, але різні за своїм лексичним значенням.

Омоніми сучасної української літературної мови переділяються на дві групи: повні (прості) і неповні (часткові). Повні омоніми - це такі слова, які зберігають однакове звучання в усіх граматичних формах. Серед неповних омонімів вирізняють декілька груп: омофони, омографи, омоформи [3].

Омоніми здебільшого вживаються в художній літературі, народній творчості, в розмовно-побутовому мовленні. Ними послуговуються для створення дотепних висловів, каламбурів.

Для прикладу візьмемо два анекдоти, де звернемо увагу на лексему «free»:

«Jim was trying to get rid of a good chair. It was outside the house for over a week with a sign that said 'FREE'. Nobody was taking it. Then his little son thought of a plan, he put a sign '\$50' on it. The chair was gone the next day!» [1];

«After many years, a prisoner is finally free. He runs around screaming, 'I'm free! I'm free!' A little kid walks up to him and says, 'So what? I'm 4.'» [1].

У наведених прикладах слово «free» у першому анекдоті має значення «безкоштовний», а у другому – «вільний». Проте варто зауважити, що ця лексема має і низку інших значень. Наприклад, незалежний, добровільний, визволити, відпустити, звільнити, вакантний тощо.

Часто трапляються омофони. Для прикладу наведемо анекдоти:

«Jim was angry. He walked into his favorite restaurant and sat down on a chair. 'Get me meat well done with mashed potatoes.' Three minutes later when his order came, Jim screamed 'DIDN'T YOU HEAR ME SAY WELL DONE?!'. 'Thank you, sir,' the waitress smiled, 'that was the first compliment I got all day!'"» [1];

«At a restaurant, a man sees a beautiful woman sitting alone at the next table.

Suddenly, she sneezes, and a glass eye flies out of her eye

socket. It flies by the man, and he catches it from the air and gives it back to her.

The woman puts her eye back in place. 'I'm sorry for this,' she says. 'Let me buy you a dinner. May I join you?' He agrees.

The woman is good to talk to, very beautiful, and the man

finds he likes her a lot. He gets her phone number and asks, 'You are the most charming woman I've ever seen. Are you so nice to every man you meet?'

'No,' she replies. 'You just happened to catch my eye.'» [1].

Як бачимо, фонетичні омоніми «meat» та «meet» по-різному пишуться, однак однаково звучать.

Часто функціонують і омографи. Нерідко ми натрапляли на анекдоти, де присутня лексема «close». Проте варто зауважити, що значення та вимова у неї буває різна. «Close» може вимовлятися як /kləʊ s/ і мати значення «близький» або ще один варіант - /kləʊ z/, що означає «закривати».

Таким чином, провівши дослідження, ми можемо зробити висновок: комічний образ, як правило, дуже концентрований, складний, завдяки чому все в ньому працює на смислово доміную. Для творення комізму в українських анекдотах використовується розмовно-просторічна лексика, лайливі слова, жаргонізми. Часто натрапляємо на іронію, уживання розмовних фразеологізмів, які роблять ситуації колоритнішими та демонструють багатство нашої мови. У англійських анекдотах поширеними є пародія, омонімія та багатозначні слова. Вони створюють труднощі під час перекладу і розуміння анекдотів іноземцями, однак яскраво

демонструють специфіку та унікальність англійської мови. Перспективним вважаємо дослідження українських та англійських фразеологізмів, які творять комічний ефект або виконують інші експресивні функції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзюба С. А. Best English Jokes. URL: [https://bunker4.zlibcdn.com/dtoken/935448e6d88d1e797644bbac22faa48a/Luchshie_anglyskie_anekdotue__Best_English_Jokes__\(z-lib.org\).pdf](https://bunker4.zlibcdn.com/dtoken/935448e6d88d1e797644bbac22faa48a/Luchshie_anglyskie_anekdotue__Best_English_Jokes__(z-lib.org).pdf). Дата перегляду: 26.04.2022.
2. Куми та кумки: Анекдоти давні і сучасні / авт.-упоряд. О. Кононенко. Київ: Криниця. Харків: Фоліо, 2013. 254 с. URL: <https://javalibre.com.ua/java-book/book/2927400>. Дата перегляду: 26.04.2022.
3. Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова. URL: <https://ukrtextbook.com/suchasna-ukra%D1%97nska-literaturna-mova-shevchuk-s-v/suchasna-ukra%D1%97nska-literaturna-mova-shevchuk-s-v-3-omonimi.html>. Дата перегляду: 26.04.2022.
4. Ящук О. Л. Стилiстичнi особливостi науково-технiчних текстiв в аспектi навчання професiйно-орiєнтованiй англiйськiй мовi. URL: <http://xp-e1aajfrcds8ay4h.com.ua/pages/view/182>. Дата перегляду: 26.04.2022.

Федірко Христина

Науковий керівник – доц. Штонь Олена

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРІВНЯНЬ У РОМАНІ НАДІЇ ГУМЕНЮК «ВЕРЕСОВІ МЕДИ»

Постановка проблеми. Вивчення виражальних засобів, зокрема порівнянь, та їх ролі у репрезентації авторської мовної картини світу - актуальний напрямок української лінгвостилістики. Адже саме порівняння є одним з найбільш яскравих експресивних стилістичних ресурсів, і це зумовлює активне функціонування таких тропів у художніх текстах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Порівняння як художній засіб стало об'єктом вивчення українських науковців, зокрема О. Барменкової, Я. Голоюх, Г. Довженко, М. Заборної, І. Кучеренка, Л. М'яснянкіної, Т. Павлюк, С. Рошко, Н. Шаповалової та ін.

Мовно-художня практика сучасної української письменниці Надії Гуменюк, яка ще не була предметом ґрунтовного лінгвостилістичного дослідження, становить цікавий і багатий матеріал для вивчення структури, семантики і стилістичних функцій порівняльних конструкцій. Це й зумовлює актуальність нашої наукової розвідки.

Мета статті – виявити й описати лінгвостилістичні особливості порівнянь у романі Надії Гуменюк «Вересові меди».

Аналізуючи мовну тканину досліджуваного твору письменниці, ми виявили, що порівняння – часто вживаний мовно-образний засіб. Його експресивна виразність відображає особливості стилю Надії Гуменюк, дає змогу простежити зв'язок з авторською індивідуальною моделлю світу.

У порівняннях мовознавці традиційно виділяють два основні та необхідні компоненти: суб'єкт порівняння (те, що порівнюють) і об'єкт порівняння (те, з чим порівнюють) [2, с. 271].